

A kriptovaluták szerepe a fenntartható gazdaságban

XVI. SOPRONI PÉNZÜGYI NAPOK
pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia
Sopron, 2022. szeptember 28–30.

KONFERENCIAKÖTET

Szerkesztők:

Széles Zsuzsanna – Resperger Richárd – Szőke Tünde Mónika

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Sopron, 2022

Közreadja:
SOPRONI EGYETEM
LÁMFALUSSY SÁNDOR KÖZGEZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Felelős kiadó: Prof. Dr. Fábián Attila
a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztők:
Széles Zsuzsanna
Resperger Richárd
Szőke Tünde Mónika

Lektorok:

Bazsóné Bertalan Laura	Obádovics Csilla
Baranyi Aranka	Paár Dávid
Bartók István	Pappné Vancsó Judit
Jankó Ferenc	Papp-Váry Árpád
Keresztes Gábor	Széles Zsuzsanna
Kópházi Andrea	Szóka Károly
Kovács Tamás	Tóth Balázs István
Mészáros Katalin	Varga József
Németh Nikoletta	

Technikai szerkesztő:
Takács Eszter

A könyv a Soproni Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank közötti együttműködés keretében, a Magyar Nemzeti Bank támogatásával készült.

ISBN 978-963-334-451-4 (nyomtatott)

Nyomdai kivitelezés: OOK-Press Kft.
Felelős vezető: Szűcs Judit

©Minden jog fenntartva.

TARTALOM

PLENÁRIS ELŐADÁSOK	7
Költségvetési stabilitás és gazdaságpolitikai mozgástér 2022 őszén – 2022: a növekvő kockázatok éve	
KOVÁCS Árpád.....	9
Hogyan támogatják a számvevőszékek a fenntartható fejlődési célok elérését?	
PULAY Gyula.....	23
FENNTARTHATÓSÁG A GAZDASÁG FÓKUSZÁBAN	39
Bulgária: az eurozóna 21. tagja?	
FERKELT Balázs.....	41
Egy fenntartható pénzügyi rendszer, a parciális iszlám bankrendszer szabályozása Európában	
CSEH Balázs.....	54
ZÖLD PÉNZÜGYEK ÉS ZÖLD SZÁMVITEL A GYAKORLATBAN	65
ESG szemlélet az államkötvénypiacokon	
BODÓ Regina	67
A nem pénzügyi információk közzétételi standardjai bevezetésének vállalati kihívásai	
BARTÓK István János.....	82
A 4/2013-as (I.11) kormányrendelet kapcsolata az önkormányzati alrendszert érintő reformokkal	
TÓTH Balázs.....	93
A változók dinamizálásának hatása logisztikus regresszió alapuló csődelőrejelzési modellek esetében	
SZÁNTÓ Tünde Katalin	110
A pénzügyi tudatosság vizsgálata egy primer kutatás tükrében	
BARANYI Aranka – BENCSIK Márta – CSERNÁK József.....	122
A beszámolóik összehasonlíthatósága a magyar számviteli törvény függvényében	
TÓTH Rita – KOVÁCS Tamás.....	139
Zöld pénzügyi megoldások Magyarországon	
SZÉLES Zsuzsanna – SIDLOVICSNÉ TÓTH Ildikó – BARANYI Aranka	147
Audit Planning, Literature Review	
TÓTH, Gábor – SZÉLES, Zsuzsanna	161

ZÖLD GAZDASÁGFEJLESZTÉS	
– FENNTARTHATÓ MEGOLDÁSOK	169
Lean alkalmazás a szállodaiparban	
PANKOTAY Fruzsina Magda.....	171
Szelektív hulladékgyűjtés Vas megye háztartásaiban	
MÉSZÁROS Katalin – NÉMETH Nikolett.....	178
Az egyetemi szféra piaci finanszírozásának elmúlt pár éves eredményei	
CZIRAKI Gábor	194
A környezetvédelem és a fenntarthatóság megjelenése a középiskolai	
oktatásban néhány tantárgyi példafeladaton keresztül	
RESPERGER Richárd	206
Benchmarking alapú termékfejlesztés a csomagküldő szektorban	
HACKL János.....	224
A távmunka aktuális kérdései nagyvállalatok esetében	
KERESZTES Gábor – TÓTH Dorina Anikó.....	241
A rövid ellátási láncok szerepe a fenntartható városi	
élelmiszerellátásban	
BAZSÓNÉ BERTALAN Laura.....	259
A geoparkok szerepe a helyi gazdaságfejlesztésben a Novohrad-Nógrád	
UNESCO Globális Geopark példáján keresztül	
PAPPNÉ VANCSÓ Judit.....	274
Edukációs tevékenység a TikTokon? – tapasztalatok egy pénzügyi	
tudatosság kampány példáján	
PIRGER Tamás – LIPTÁK Katalin – HORVÁTH Kata.....	288
How do Generation Y and Z Relate to the Practices of Companies	
Towards Sustainability? Focusing on Cafés and Catering Units	
Specializing in Non-Alcoholic Drinks in Sopron and Győr	
NYIKOS, Bendegúz Richárd – MÉSZÁROS, Katalin.....	296
FENNTARTHATÓ GAZDASÁG,	
FENNTARTHATÓ FINANSZÍROZÁS.....	311
Emelkedő energiaárak, kamatok és infláció hatása az alternatív	
energiát felhasználó projektek megtérülésére	
CZIPF Csongor	313
Hogyan szolgálja a közösségi finanszírozás a fenntarthatóságot?	
HORVÁTH András.....	335
A pénzügyi kultúra pénzleértékeléssel kapcsolatos hiedelmei az egri	
felsőoktatási hallgatók körében	
CSORBA László.....	348
A digitális jegybankpénz (CBDC) – mint a pénz új megjelenési formája	
– vizsgálata a felhasználói szempontok előtérbe helyezésével	
MIZSAK Márta – KERÉNYI Ádám.....	372

Miért döntünk a vállalati életciklusoknak megfelelő pénzügyi menedzselés mellett? – Kutatási részeredmények a magyar KKV-szektorban	
ANTAL Anita – KATITS Etelka	384
Az intellektuális tőkeelemek közzététele az éves jelentésekben – a tartalomelemzéses módszer problematikája	
KOVÁCS Zsuzsanna Ilona.....	406
A CSOK-támogatás addicionális gyermekvállalásra gyakorolt hatása és az újjépítésű ingatlanok családalapítást ösztönző hatása az ország nyugati és középső régióiban	
OBÁDOVICS Csilla – PLÖCHL Kata	418
Fenntartható aktív turizmus	
HOSCHEK Mónika – MÉSZÁROS Katalin – NÉMETH Nikoletta.....	442
A KRIPTOVALUTÁK ÉS A BLOCKCHAIN TÉRHÓDÍTÁSA.....	459
Blokklánc alapú technológiai újítások az egészségügyben	
KUCSÉBER László Zoltán – SÁGI Judit	461
Fashion Industry Projects Realized with the Use of Web3	
PAULOVICS, Ágnes	469
A sport pénzügyi irányai a kriptovaluták rendszerében	
FARAGÓ Beatrix – GÓSI Zsuzsanna – GAJZÁGÓ Gergő.....	489
A természetgazdálkodással összefüggő társadalmi konfliktusok és azok kezelésének gyakorlatai a hazai erdőgazdaságoknál	
BEDNÁRIK Éva – JÁMBORI Zsuzsanna – TAKÁTS Alexandra.....	503

A természetgazdálkodással összefüggő társadalmi konfliktusok és azok kezelésének gyakorlatai a hazai erdőgazdaságoknál

BEDNÁRIK Éva¹ – JÁMBORI Zsuzsanna² – TAKÁTS Alexandra³

Absztrakt: Az erdészeti munka eredménye hosszú távra hat és az ember fizikai, szellemi létét egyaránt közvetlenül befolyásolja. Az egészség iránti vágy növekedésének trendje szerint a lakosság a korábbi évekhez képest sokkal fokozottabban jelent meg a hazai erdőkben. A természetjáró turizmus erősödésével megjelentek azok a problémák, amelyek alapja a lakosság tájékozatlansága, és amelyek folyamatosan konfliktusokat generálnak a társadalom és az erdőgazdálkodók között. Ellentétek lépnek fel az erdővédelem, az erdőterületek fejlesztési és az erdei rekreációs szolgáltatások kapcsán, az erdőgazdálkodó által végzett erdőhasználat, fakitermelés, illetve vadgazdálkodási tevékenység mentén is. A fenntartható természetgazdálkodást és annak társadalmi jelentőségét minél szélesebb körben ismertté kell tenni, a társadalmi tudatformálásban pedig kiemelt jelentősége van a célcsoportok megismerésének, attitűdjük feltárásának és az arra alapozott, jól kiválasztott kommunikációs eszközrendszer alkalmazásának. A erdőgazdasággal összefüggő társadalmi konfliktusok feltárása és lehetséges megoldási javaslatok keresése az erdészekkel történő interjúk kutatás alapján történt.

Kulcsszavak: ökoturizmus, erdőlátogatási szokások, kutatómódszertan, fenntartható természetgazdálkodás, társadalmi tudatformálás

JEL-kódok: Q23, Q26, M31, Z32

JELEN PUBLIKÁCIÓ A TKP2021-NVA-13 AZONOSÍTÓSZÁMÚ PROJEKT KERETÉBEN
AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM (JOGUTÓD: KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM) NEMZETI KUTATÁSI FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL NYÚJTOTT
TÁMOGATÁSÁVAL, A TKP2021-NVA PÁLYÁZATI PROGRAM FINANSZÍROZÁSÁBAN VALÓSULT MEG.

---

¹ Dr. Bednárík Éva PhD egyetemi docens (*Associate Professor*)
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
(*University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics*)

² Jámbori Zsuzsanna PhD-hallgató (*PhD student*)
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
(*University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics*)

³ Dr. Takáts Alexandra PhD egyetemi docens (*Associate Professor*)
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
(*University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics*)

Social Conflicts Related to Nature Management and Their Management Practices in Hungarian Forest Holdings

Abstract: The results of forestry work have a long-term impact and directly affect both the physical and mental existence of people. The trend of increasing desire for health shows that the population is much more present in domestic forests than in previous years. The rise of hiking tourism has led to the emergence of problems based on the lack of awareness of the society, which has led to constant conflicts between the population and forest managers. There are also conflicts over forest conservation, forest development and forest recreation services, as well as over the forestmanagement, logging and wildlife management. Sustainable nature management and its importance for society must be made widely known as possible. In social awareness-raising, it is of particular importance to get to know the target groups, to identify their attitudes and to use well-chosen communication tools based on these attitudes. The identification of social conflicts related to nature management and the search for possible solutions were based on interview research with foresters.

Keywords: ecotourism, forest visiting habits, research methodology, sustainable nature management, social awareness raising

JEL Codes: Q23, Q26, M31, Z32

THIS ARTICLE WAS MADE IN FRAME OF THE PROJECT TKP2021-NVA-13 WHICH HAS BEEN IMPLEMENTED WITH THE SUPPORT PROVIDED BY THE MINISTRY OF INNOVATION AND TECHNOLOGY OF HUNGARY (SUCCESSOR: MINISTRY OF CULTURE AND INNOVATION OF HUNGARY) FROM THE NATIONAL RESEARCH, DEVELOPMENT AND INNOVATION FUND, FINANCED UNDER THE TKP2021-NVA FUNDING SCHEME.

Bevezetés

A jelenben feltűnő, és érzékelhetően erősödő társadalmi jelenségeket vizsgáló trendkutatások (Töröcsik, 2016) rámutatnak arra, hogy a természet jelentősége egyre inkább felértékelődik a lakosság életvitelének szempontjából. Egyre inkább jellemző az egészség iránti érzékenység, amely akár „időskori nyomásként” (Trendinspiracio, 2019), vagy éppen „slow-vágy” trend formájában (Trendinspiracio, 2015) figyelhető meg a népesség körében. Az erdei turizmushoz kapcsolódva érdemes megemlíteni a slow city mozgalom, és slow életvitel erősödő trendjét, amely a természetjáró turizmusra is hatással van. A lassú városok a lokális értékekre fókuszálnak fejlesztéseik megvalósításakor, a helyben elérhető, kulturális, gazdasági erőforrásokra alapoznak. A lassítás trendje szerint élők és utazók a fenntartható, zöld turizmust tartják kívánatosnak. (Bertalan et al., 2020) Széleskörben megjelent tehát a természetes életmódra törekvés igénye, ezért a szabadban gyakorolt sportolás is egyre népszerűbb (Seregi et al., 2012). Az erdőgazdálkodók számára folyamatos kihívás, hogy az erdőkkel

szemben támasztott ezirányú társadalmi igényeknek megfeleljenek, hiszen elhelyezkedésüktől, természeti adottságuktól függetlenül az erdők hármas funkciója közül – gazdasági, védelmi, közjóléti – az utóbbi szerepe folyamatosan növekszik (K. Plachy, 2018). Lomniczi (2018) megállapítása szerint az erdők szerepe egyre nagyobb jelentőséggel bír a hazai turizmus tekintetében, hiszen az erdők az egyik leglátogatottabb belföldi turisztikai célpontok. Ehhez viszonyítva azonban kevés felmérés áll rendelkezésre a lakossági igényekről, amely a turisztikai fejlesztések tervezésénél nélkülözhetetlen lenne (Lomniczi, 2018). A Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030 leszögezi, hogy „kellő rendszerességgel meg kell ismerni az egyes társadalmi csoportok véleményét, ennek érdekében közvélemény-kutatásokat kell végezni az erdőt, az erdészeket érintő ismeretek, álláspontok megismerése kapcsán” (Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030:54).

Szakirodalmi áttekintés

Az erdőknek nagy szerepe van az ember testi, lelki egészségének megóvásában. A rekreációs-gyógyászati célokra való használhatósága kiemelten fontos (Seregí et al., 2012) akár a helyi lakosság, akár az adott erdészet területére látogató turisták szempontjából. Az erdei termékek, szolgáltatások iránti kereslet növekedése következtében az erdészeti konfliktusok jelentősége is növekszik Európában (Nousiainen et al., 2022). Ez a tendencia Magyarországon is megfigyelhető. A 2016–2030 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Erdőstratégia leszögezi, hogy „az elmúlt évtizedekben a társadalom figyelme minden korábbinál nagyobb mértékben fordult az erdők, illetve az erdőgazdálkodás, erdőgazdálkodó felé.” (Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030:52) Lomniczi (2018) által publikált országos reprezentatív felmérés eredményei azt mutatják, hogy a felnőtt magyar lakosság mintegy fele, 54,8%-a (közel 4,4 millió fő) egy éven belül járt hazai erdőben. Az erdőben végzett tevékenységek közül legjellemzőbb a séta, amelyet a válaszadók 10,9%-a havonta végez. A tanulmány adatai szerint, 8 millió felnőtt magyar lakost figyelembe véve, országosan évente csak a sétálók mintegy 35 millió látogatást jelentenek Magyarország erdeiben. Ritkábban végzett tevékenység az erdei kerékpározás. A felmérés szerint a felnőtt lakosság 0,4%-a kerékpározik heti rendszerességgel erdőben, ami 32 ezer kerékpárost jelent, de a havi gyakoriságot figyelve eljutunk a havi 200 ezer kerékpározási alkalomig (Lomniczi, 2018). A KSH legutolsó, 2009. október 1. és 2010. szeptember 30. között időmérleg-felvétele szerint közel 3,5 millió felnőtt lakos járt kirándulni egy éven belül szabadidejében.

A világvárvány és azt követő ágazati válság turisztikai hatásairól Raffai (2020) írt. Véleménye szerint a turizmust érintő változások között szerepel, hogy csökken a csoportos utazások iránti igény, ugyanakkor nő az aktív turizmus fajtáinak népszerűsége, erősödik a belföldi turizmus. Az aktív turizmus fogalmának

meghatározására a nemzetközi irodalmak a kalandturizmust („adventure tourism”) használják, ahová a felelős turizmust és az ökoturizmust is sorolják (ATDI, 2012; Delpy-Nierotti, 2003; Kane-Zink, 2004; Csapó-Gonda, 2020). A Turizmus 2.0 startégia az aktív turizmus fogalomkörébe sorolja többek között a természetjárást is. (Magyar Turisztikai Ügynökség, 2021) A természetjáró (és azon belül az erdei) a turizmus egy olyan turisztikai terület, amely bár az aktív-, a zöld-, és az ökoturizmus részét is képezi. (Balog et al., 2013)

Hoschek és társai kérdőíves felméréseiből, amely a magyar lakosság utazási szokásait vizsgálta a COVID-19 első hulláma előtt és után, kiderül, hogy 2020 őszén (az első hullámot követően) a válaszadók 71,8%-a tervez természetjárást turisztikai tevékenységei között. (Hoschek et al., 2020). Az országos, reprezentatív, kvantitatív felmérések, amelyek a lakosság erdőlátogatási szokásait vizsgálják, jó alapot jelentenek a látogatószám becsléséhez, de nem adnak pontos választ arra a kérdésre, hogy ténylegesen mennyi látogatót fogad egy-egy terület. Ehhez az erdőgazdaságoknál fellelhető adatok gyűjtésére és rendszerezésére van szükség. Varga (2008) megállapította, hogy az erdőgazdaságok jellemzően nem tartják nyilván parkerdei látogatószámukat. A belépőjegyes szolgáltatások igénybevételéből (ahol az elérhető) lehet következtetni a látogatók számára. A kutatás hét olyan erdőgazdaságról számol be 2008-ban, ahol figyelik és becsülik a látogatószámot, és amelyek évi 13-15 millió fő körüli látogatószámot becsültek (Varga, 2008).

A növekvő igényeknek megfelelően az erdőgazdaságoknál folytatott természetközeli, a fenntarthatóság szemléletét alkalmazó gazdálkodási formák összességében több szolgáltatást nyújtanak a társadalomnak, míg az erdők által nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások hozzájárulnak a társadalom tagjainak jóllétéhez. (Kovács et al., 2015) Ökoszisztéma szolgáltatások alatt azokat a kézzel fogható és kézzel nem fogható javakat (termékeket és szolgáltatásokat) értjük, amelyek az ökológiai rendszerek természetes vagy ember által befolyásolt működése során keletkeznek, és hozzájárulnak a társadalom, s benne az egyén jóllétének fenntartásához és növeléséhez (Kelemen, 2013). Az erdők által nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások közé tartoznak az Ezredfordulós Ökoszisztéma Felmérés (MEA, 2005) felosztása alapján az ellátó szolgáltatások (pl. faanyag, nem faalapú termékek, víz), a szabályozó szolgáltatások (pl. vízmegtartás, víztisztítás, CO₂-megkötés, légköri szennyezőanyagok kiszűrése, talajerózió elleni védelem, élőhely biztosítása fajoknak), a támogató szolgáltatások (pl. tápanyagkörforgás, talajképzés, primer produkció) és a kulturális szolgáltatások. A kulturális szolgáltatások MEA kategóriája szerint az erdők a rekreáció, kikapcsolódás, tanulás és számos más közösségi vagy művészi tevékenység számára nyújthatnak helyszínt és ihletet. (Kovács et al., 2015) Tanulmányunkban a rekreációs szolgáltatások tekintetében vizsgáljuk az erdőgazdaságok és társadalom közötti konfliktu-

sokat, ahol az erdő adta lehetőségek szinte végtelenek (Hegedűs, 2007). A konfliktusok értelmezésének szempontjából és a kommunikációs tervezéskor fontos az, hogy hogyan jellemezhető a hazai erdők átlagos látogatója (Lomniczi, 2018; Stark, 2002). A lakosság erdőlátogatási szokásait vizsgáló tanulmányból (Lomniczi, 2018) az derül ki, hogy a családi életciklus és az erdőlátogatási gyakoriság összefüggést mutat: az egyedülálló idősök legritkábban járnak erdőbe. A leggyakrabban erdőt látogató csoport jellemzői: 30-49 év közötti, felsőfokú végzettségű, aktív dolgozó, gyermekes, átlag feletti jövedelmi helyzet jellemzi, községben lakik, magát környezettudatosnak vallja. (Lomniczi, 2018) A magyar erdőlátogatók körében a turisztikai infrastruktúra legtöbbször igénybe vett elemei a nem jelzett erdei utak és ösvények, illetve a jelzett turistautak. Harmadik legnépszerűbb szolgáltatások a kilátók. Érdekes adat, hogy a felnőtt magyar lakosság 1,3%-a havonta erdei büfében, étteremben étkezik, ami több mint százezer fő látogatót jelent ezeken a helyszíneken (Lomniczi, 2018). Az erdő vonzerőt jelent a rekreációs gyógyászat tekintetében is. Kiemelt szempont a térítésmentesség és a korlátozatlan (néhány kivételes esettől eltekintve) használat. (Seregi et al., 2014) A senior – 55 év feletti – lakosság rekreációs kultúrájában egyre inkább megjelenik az erdőlátogatás, ami az idősödő társadalom szempontjából kiemelkedő, hiszen hozzájárul az egészségmegőrzéshez. Seregi és szerzőtársai szerint kommunikációs eszközökkel támogatni kell az erdők adta lehetőségek köztudatba való beépülését, mert az erdők infrastrukturális ellátottsága megfelelő, és a senior lakosság számára is lehetővé teszi a rekreációs szolgáltatások elérését. (Seregi et al., 2014).

Az erdők által nyújtott társadalmi hasznok számbavétele fontos terület az erdőgazdálkodók számára. Az ökoszisztéma szolgáltatás koncepció hasznos alapot teremthet az erdők által nyújtott gazdasági, társadalmi és ökológiai hasznok rendszerezett áttekintéséhez (Kovács et al., 2015). Az ökoszisztéma szolgáltatások társadalmi hasznát sok esetben a gazdasági mérőszámokkal vizsgálják. Az ökológiai közgazdaságtan követői bírálják ezt a megközelítést. Kelemen és Pataki (2014) szerint az ökoszisztéma szolgáltatások sajátosságait tekintve a fogyasztói magatartást és piaci tranzakciókat feltételező pénzbeli értékelési módszerek helyett és mellett a diskurzuson alapuló, nem pénzbeli értékelési módszerek használata javasolható. Ezek olyan módszerek, amelyek párbeszédet kezdeményeznek az érintett társadalmi csoportok körében az ökoszisztéma szolgáltatásokról, véleményformáló szereppel is bírnak és társadalmi, szociális, kulturális szempontokat is figyelembe vesznek.

A fenti adatok szerint a lakosság nagyszámban veszi igénybe az erdők ökoszisztéma szolgáltatásain belül az általunk is vizsgált rekreációs szolgáltatásokat. Vizsgálni szükséges, hogy mindez milyen, az erdészeti természetgazdálkodással összefüggő társadalmi konfliktusokat okoz. Nousiainen és szerzőtársa (2022) az 1999-2020 közötti időszak szakirodalma alapján 84 erdészeti

konfliktust elemez és kategorizál európai viszonylatban (EU27 és Egyesült Királyság). Megállapításai szerint az erdei konfliktusok főként a városi területeken és azok környékén fordulnak elő, és gyakran a városi erdőgazdálkodással, erdővédelemmel kapcsolatosak. A konfliktusok leggyakoribb jellemzőinek elemzése három mintázatot eredményez: az erdővédelemről, az erdőterületek fejlesztéséről és a rekreációval összefüggő konfliktus. A káros, nagy intenzitású erdei konfliktusok megelőzésében a hatékony kommunikációt, a tervezési folyamat átláthatóságát és az összes érdekelt fél bevonását tartják elengedhetetlen lépésnek. (Nousiainen et al., 2022). Az erdei konfliktusok konfliktustípusokba sorolhatók (Hellström, 2001). Hellström öt kategóriája: erdővédelem, erdőgazdálkodás, erdőmegőrzés, rekreációs erdei konfliktusok, és magánerdő-tulajdonnal kapcsolatos konfliktusok. Ezeket a típusokat 12 további kategóriára bővítették a konfliktus középpontjában álló probléma szerint (Mola-Yudego-Gritten, 2010): mezőgazdaság hatása az erdőhasználatra, bioenergia ültetvények, erdővédelem, erdőirtás, genetikailag módosított anyagok használata, illegális fakitermelés, az őslakosok jogai, erdőipar, ültetvények (a bioenergia-ültetvények kivételével), erőforrás (például szénbányászat) kitermelés, az érintettek konfliktusa, városi erdőgazdálkodás.

A hazai szakirodalomban úttörő munkássággal Stark (2003) rendelkezik a témában, aki három fő csoportra osztja az erdészeti kommunikációs kapcsolatokban résztvevő szereplőket, és meghatározza közöttük a különböző konfliktusok formáit. Az első csoport az erdőstratégia szereplői. Ide tartoznak az erdészetet érintő hatóságok, gazdálkodók, tulajdonosok (állami, magán), természetvédelmi civil szervezetek. A második kommunikációs csoport a társadalom, ahová az erdővel, erdőgazdálkodással, erdőszel kapcsolatba kerülő célközönségek, illetve az állampolgárok tartoznak. A harmadik csoport a közvetítőké, amelyben a politikusok, média, oktatás és a társadalmi (civil) szervezetek, a helyi közösségek foglalnak helyet. Vizsgálatunk szempontjából fontos, hogy a társadalom a hatóságokkal, gazdálkodókkal (magán és állami), illetve a természetvédelmi csoportokkal (civil) kerül konfliktusos helyzetbe. Stark (2003) szerint konfliktust jelent a közvélemény ismerethiánya, illetve tévismerei az erdővel és az erdőgazdálkodással kapcsolatban, ahogyan az egyet nem értés az erdészek között az erdők és az erdőgazdálkodás szerepét illetően is. Konfliktust jelent továbbá a zöld szervezetek és csoportok erejének növekedése az erdőgazdálkodás befolyásolásában, valamint a „zöld” szervezeteknek a szakkezelőtől erősen eltérő, gazdálkodást figyelmen kívül hagyó véleménye. Javaslatára szerint ágazati összefogásra, és átgondolt PR stratégia végrehajtására van szükség. A 2003-ban megfogalmazott gondolatok napjainkban is érvényesek, amit alátámaszt az a tény, hogy a Nemzeti Erdőstratégia (2016–2030) az erdőgazdálkodást érintő kihívások között azonosítja a társadalmi kapcsolatot, információáramlást és tudatformálást. Konfliktusforrásként azonosítja,

hogy az egyes társadalmi csoportok számára az erdő különböző jelentéssel bír. Hiányolja, hogy az ágazaton belüli szervezetek, intézmények elszigeteltek a kommunikáció szempontjából, nincs közös üzenetük, az erdőnek nincs egységes „hangja”. Az ágazati kommunikáció egyik kiemelt területként határozza meg az erdei iskolák és óvodák működtetését, melyekkel az erdőgazdaságok a társadalom ismereteit, környezetbarát gondolkodásmódjának erősödését támogatják. A Stratégiában megfogalmazásra kerülnek a kommunikációs üzenetek, célok és tevékenységek egyaránt.

Jankó (2022) a politikai ökológia elméleti alapján vizsgálja a környezeti ügyek társadalmi beágyazottságát, politikai összefüggéseit. A legfontosabb környezeti ügyek, konfliktusok között említi például az Alföld folyószabályozásával és erdősítésével kapcsolatos éghajlati vitákat, a Dunántúli-középhegységben a bányászattal összefüggő karsztvízszint-csökkenést és ezek tudományos-társadalmi vitáit, a Bős–Nagymaros ügyet. Leírja, hogy „a környezeti konfliktusok egyben a tudományos elitek küzdelmének terepét is jelentik, ahol a haszonelvű és az esztétikai természetszemlélet ütközik rendre össze, amellyel összefüggésben a környezet általában defenzívába, ellenzékbe kerül.” (Jankó, 2022:312).

A kutatás háttere, módszere

Tanulmányunkban az erdőgazdaságok és a társadalom közötti konfliktusokat vizsgáltuk. Kutatásunkat a Soproni Egyetemen folyó „BorderEye” (Merevszárnyú drón és kiértékelő szoftver fejlesztése határmegfigyeléshez és környezetértékeléshez című) projekt keretében végeztük az erdőgazdaságok társadalommal összefüggő problémáinak feltárása céljából. A projektben egy komplex rendszer (hardver, szenzor, szoftver) alkalmazásorientált fejlesztése történik, mely képes a környezeti elemeket és eseményeket, azok változását időben és térben érzékelni (Situational awareness, SA), így az emberi tevékenység nyomait is megfigyelni. Képjellemzők alapján, gépi tanulási eljárásokkal a környezet (bolygatás, taposás, szemétlerakás) és a természetes növényzet egészségi állapotának változása lesz detektálható a rendszerrel, hőkamera esetén személyek, élőlények, járművek helyének detektálása is lehetséges a felvételeken (például eltűnt személyek felkeresésében lehetnek a hasznosak).

A tanulmányban bemutatott kutatásunkban az erdőgazdaságok vezetőinek szemszögéből tárjuk fel azokat a szempontokat, amelyek meghatározzák kulturális, azon belül az erdei rekreációs szolgáltatások mentén fekermerülő konfliktusokat a társadalom és az erdőgazdaság között. A kutatási kérdéskörök a következők voltak:

1. Az erdőgazdaságok által észlelt, a természetgazdálkodással összefüggő társadalmi konfliktusok feltárása és lehetséges megoldási javaslatok keresése (attitűdök, spontán asszociációk a lakosság erdőlátogatási szokásaival kapcsolatban, korábbi tapasztalatok, problémák, konfliktusok feltárása);
2. az erdőgazdaságok által alkalmazott módszerek a lakosság erdőlátogatási szokásainak megismerésére, és az ehhez rendelkezésre álló eszközök;
3. a BorderEye határmegfigyelési eszköz egyik lehetséges felhasználási területének vizsgálata: az erdőlátogatók által okozott károk nyomon követése, megfigyelése.

A kutatás módszere kvalitatív egyéni mélyinterjú, melyet a téma feltáratlansága, érzékenysége, és az attitűdvizsgálat igénye indokolt. A kvalitatív kutatással a válaszadók gondolkodásának, véleményalkotási folyamatának, szokásainak, attitűdjeinek mélyebb megértésére, illetve feltárására nyílt lehetőségünk. A kutatás célja, hogy néhány egyénre összpontosítva feltárja a célcsoport nézeteit, attitűdjét a témával kapcsolatban. A feltáró módszer alkalmazása azért is szükséges, mert a vizsgált témakörben nem állnak rendelkezésre előzetes információk, így a későbbi kvantitatív kutatási fázisokban (erdőmérnökök, erdészek, illetve lakosság körében) szerkesztésre kerülő kérdőív összeállításához szükséges információkat nyerhettünk. A kutatási kérdésköröknek megfelelő interjúvázlatot kidolgoztuk, amely nyitott kérdésekkel támogatta a kutató munkáját, a beszélgetés céljának fenntartását. A nyitott kérdések a problémák feltárását, a vélemények, javaslatok szabad megfogalmazását szolgálják az interjúvázlatban. Emellett spontán asszociációk módszerét is alkalmaztuk az interjúk során. Ez esetben az általunk kínált hívószóra 5-10 másodpercen belül kellett megadnia a válaszadónak az első gondolatait. Az így kapott pozitív vagy negatív válaszok az interjúalany attitűdjét tükrözik. A használt kifejezések kategorizálhatók és az interjúk jegyzőkönyvei alapján számszerűsíthető az egyes kategóriákba eső említések száma. Ezáltal összegezve megadhatjuk, hogy a vizsgált témával kapcsolatban inkább negatív vagy inkább pozitív az erdőgazdálkodók attitűdje. Az előre megfogalmazott nyitott kérdéseken kívül az interjú során spontán kérdések is felmerültek, melyek még inkább elősegítették a témakörbe való mélyebb betekintést. A kvalitatív kutatás célja attitűdvizsgálat kis számú mintán. Ez esetben nem célunk a statisztikailag érvényes mintavétel, vagy az alapsokaság reprezentálása. Kutatásunkban a minta elemszáma hat erdőgazdaság és egy vadaspark volt: Budakeszi Vadaspark, Ipoly Erdő Zrt., Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt., Mecsekerdő Zrt., Nagy-kunsági Erdészeti és Faipari Zrt., Pilisi Parkerdő Zrt., Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. (Sopron). A válaszadók a szervezeteknél vezető beosztásban lévő erdőmérnökök voltak. A

kvalitatív interjúk során érzéseket, attitűdöket vizsgáltunk. E tekintetben a kapott válaszok kritika alá vonhatók, amely azonban nem célunk a tanulmány keretei között.

Az adatfelvétel 2022. szeptember-október hónapokban történt. Az interjúkat a Soproni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar Üzleti Tanulmányok Intézet oktatói és PhD hallgatója készítette.

Kutatási eredmények

Kutatásunk szerint az erdészársadalom körében elismert tény és követelménnyé is vált az az igény, amely szerint fel kell hívni a lakosság figyelmét az erdők társadalmi hasznosságára, és az erdészek munkájára. Ez megegyezik a Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030 kommunikációs fejezetében szereplő kívánalmakkal. A válaszadó erdőgazdaságok képviselői is megfogalmazták a problémát, amelyet a fenti szakirodalmi kutatás is szemléltetett: a társadalomban még mindig nem tisztázott a fenntartható erdőgazdálkodás, a vadgazdálkodás, a természetvédelem fogalma, ami folyamatosan konfliktusokat eredményez a természetbe járó lakosság, és az erdőgazdálkodók között.

A kutatásban spontán asszociációk mentén vizsgáltuk az erdőgazdaságok vezetőinek véleményét a hazai lakosság erdőlátogatási szokásaival, a környezettudatos, természetvédelmi magatartásával, az erdők rekreációs funkciójával, illetve az erdők turisztikai szerepével kapcsolatban.

Az erdőlátogatásra vonatkozó spontán asszociációk szerint az erdőgazdaságok vezetőinek attitűdje negatív. Legjellemzőbb válaszok, hogy az erdőbe járás „intenzív, sokan vannak, alanyi jogon jár a lakosság szerint”. Az erdőbe látogató lakosság környezettudatos természetvédelmi magatartása ehhez hasonlóan, a válaszadók szerint, „csekély, heterogén, de fejlesztendő”, és több vélemény alapján is a lakossági „tájékozatlanság jellemző”. A megnövekedett energiaárak következtében egy ökoszisztéma ellátó szolgáltatás is említésre került a tűzifa formájában, de mint az erdőlátogatással kapcsolatos spontán asszociáció.

Az erdők kulturális szolgáltatásai a pihenést, rekreációt szolgálják, mely alapvető, kiemelkedően fontos funkció a nagyvárosokban élő lakosok számára. A válaszadóktól érkező javaslat szerint az erdő jóléti funkcióján belül a közcélú és turisztikai célú funkciók elkülönítése szükséges. Eszerint turisztikai funkciót töltenek be a turistaházak, természetben létrehozott objektumok, amelyek gazdaságosan működnek, és legalább kitermelik azt az összeget, amiből az éves felújításokat, karbantartásokat végzik. Az erdő közcélú funkcióját a kiépített infrastruktúra, a kilátók, pihenőpadok, gyalogösvények, utak, valamint a folyamatos és naprakész tájékoztatás jelentheti. Ahogyan az egyik vezető fogalmaz, az erdő közjóléti funkciója azt az érzést kelti a természetbe látogatóval, hogy

„öt ott tárt karokkal várták. Fontos, hogy érezze azt az erdőbe kilátogató ember, ha meg szeretné tervezni a hétvégéjét, akkor meg tudja tenni, mert rendelkezésére állnak a naprakész információk.” Ez a törekvés egyezik a Nemzeti Erdőstratégiában 2016–2030 közötti időszakra megjelölt célokkal.

Az erdők turisztikai szerepével kapcsolatos spontán asszociációk, hogy „fokozódik, erősödik, jelentősége nő, örvendetes és szükséges”, ugyanakkor „alábecsült” funkció. A következő években az erdőlátogatók számának növekedését várják a válaszadók, a jelenlegi gazdasági válság, az emelkedő energiaárak hatására bezáró sportlétesítmények, sportolási lehetőségek csökkenésének következtében. A Pilisi Parkerdő Zrt. adatai szerint 2019-ben 25 millió, 2021-ben 30 millió látogató fordult meg az erdészet területén. A látogatottságot rejtett infraszenzorokkal mérik, amit évente egy alkalommal 50-100 fő közötti önkéntes látogatószámláló segítségével felvett primer adatokkal egészítenek ki. A Pilisi Parkerdő területén a COVID járvány alatt jelentősen megnövekedett az erdei ökoturizmus iránti igény, amely egyezik Raffai (2020) fent jelezett, aktív turizmus erősödését jelző megállapításával. A látogatók száma a szakirodalmi áttekintésben bemutatott adatok szerint is növekvő tendenciát mutat.

Azon kérdéseinkre, hogy milyen természetgazdálkodással összefüggő társadalmi konfliktusokat tapasztalnak munkájuk során, az erdőgazdaságok vezetői említették a belföldi turizmus fokozódását, mely a COVID járvány okozta helyzetben – tapasztalataik szerint – jelentős mértékben emelkedett. Problémaként jelezték a megnövekedett turisztikai intenzitást, a társadalmi jelenlétet a természetben. Konfliktusokat okoz, hogy egyidőben érkeznek az erdőbe nagyszámban, de különböző céllal a látogatók. A különböző lakossági használati igények eltérő jellege is problémát jelent a válaszadók szerint. Ez a fajta konfliktus az egyes természetjáró csoportok között, az eltérő igények miatt jellemző, és nem az erdőgazdaságokkal szemben áll fenn. Kezelésében az erdészetek is részt vesznek, például kizárólag kerékpáros helyszínek kijelölésével. Ezzel egy újabb konfliktusterülettel egészülhet ki a Stark (2003) által megadott konfliktus-mátrix, mégpedig a társadalmon belüli konfliktusok színterével.

Hétköznapi tapasztalat az interjúalanyok meglátása szerint, hogy a lakosság úgy érzi, az erdő és annak látogatása alanyi jogon jár minden embernek: „...kimehet az erdőbe, bármerre járhat, és amit ott talál, azt hazaviheti, hiszen az erdő mindenkié.” Akikben pedig tudatosul, hogy az erdők állami fenntartásúak, úgy vélekednek, hogy az államnak kötelessége, hogy a legjobb minőségben nyújtsa az erdőt, mint szolgáltatást, és jellemzően nem veszik figyelembe a fenntartási vonzatokat. Problémaként említették a kijelölt helyeken kívül történő táborozást is. Vannak szervezett rendezvények (például tájfutás), amelyek esetében a területhasználattal kapcsolatban megkeresik az erdőgazdaságokat, és példaértékű együttműködés alakul ki a civilek és erdőgazdaságok között.

Míndez visszacsatol a szakirodalmi áttekintésben jelzett ígennyel, amely az erdészeti kommunikáció erősítésének ígennyét veti fel (Lomniczi, 2018.; Seregi et al., 2014; Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030).

A rekreációs szolgáltatásokon túl, kutatásunk szerint az erdészek és társadalom közötti további konfliktust a vadgazdálkodással, fakitermeléssel, erdőhasználattal kapcsolatos tevékenységek jelentik, amelyeket különböző kommunikációs tevékenységek útján kívánnak az erdészetek megelőzni: önkormányzatokkal egyeztetnek, hirdetémenyek jelennek meg, elterelő, alternatív útvonalakat jelölnek ki ilyenkor a látogatók részére. Az erdészetek, mint gazdálkodó szervezetek számára leginkább a vadászattal összefüggő tevékenységek kapcsán zavaró a megnövekedett kerékpáros, crossmotoros forgalom. A turisztikai csomópontok, frekvenciáltabb helyek megközelítéséből adódnak problémák az erdőgazdálkodás számára, valamint abból, hogy az erdészek és az erdőbe látogató lakosság egyazon infrastruktúrát használja. A turisták által jelentősen igénybevett területeken vadászati tevékenységet nem folytatnak. Konfliktusokat leggyakrabban az erdőlezárások, erdőlátogatási korlátozások okoznak, és az, hogy a látogatók sokszor nem a kijelölt útvonalakat használják. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozták a kommunikációs tevékenység fontosságát, az erdész kollégák képzését a lakossággal történő kommunikáció területén. Az erdőgazdaságok vezetői is a közösségi marketingkommunikációs eszközök alkalmazását javasolják országos szinten, mert tapasztalataik szerint a helyi kezdeményezések kevésbé jártak sikerrel a lakossági szemléletformálás területén. A természetjárás kultúra fejlesztése iránti ígenny egyértelműen megjelenik a válaszokban, ami az erdőgazdaságok képviselői szerint a civil szervezetek esetében is háttérbe szorul. Az erdőlátogatási szokások formálása nem jelenik meg kifejezett célként, feladatként a civil szervezetek gyakorlatában sem.

A válaszadók elmondták, hogy számos területen történtek fejlesztések a turistaútvonalak tekintetében, ideértve applikációk bevezetését, digitális tanösvények megalkotását, amely általában a jól megközelíthető területek esetében egy vezetett, irányított rekreációt eredményezhet. A lakossági kommunikáció ezen új eszközök népszerűsítése esetében is szükséges.

Az erdőgazdaságok vezetőinek attitűdjét, érzéseit vizsgáló kutatási eredményeink rámutatnak, hogy összességében a lakosság erdőlátogatási szokásaiból eredő terhek az erdőgazdaságok számára „viselhetőek”. Mindazonáltal számos területen (például városok, nagyvárosok környékén) a megszokottól eltérő erdőgazdálkodási módot kényszerít ki a turisták megjelenése, ideértve a fakitermelés területi kiterjedését, intenzitását, és üzemmódot befolyásoló lépéseket. Az erdőgazdaságok többnyire az erdőtervezési körzeti eljárások alkalmával tudatosan terveznek, figyelembe veszik az „erdőlátogatók” által támasztott követelményeket. Lakossági többletígenny jelentkezik a következő, válaszadók által említett esetekben: lakóhely közelsége, új lakónegyedek kialakulása az erdők

mentén, turistavonalak, turistaházak, közjóléti objektumok számának, szolgáltatásainak, komplexitásának növekedése terén. Az üzemmódok váltását a gyakorlatban az erdőgazdaságok a kulturális fejlesztési funkciókhoz kapcsolódó igényekhez és lehetőségekhez igazítják, de ehhez az esetek többségében nem áll rendelkezésükre jól kialakított módszertan, felméréseken és kvantitatív adatokon alapuló döntéshozatali rendszer. Ahogyan Varga (2008) kutatásában is arra a megállapításra jutott, hogy összesen hét erdőgazdálkodás rendelkezik a látogatószámra megfigyelési adatokkal. A válaszadók saját bevallása szerint tapasztalatok, gyakorlati szempontok, eseti és egyéni megfigyelések alapján történik a döntéshozatal. Jó példaként érdemes a későbbiekben megvizsgálni a Mecsekerdő Zrt. által kidolgozott funkcióelemzési módszert (MEFA – Mecsekerdő Funkcióanalízis).

Az erdőkkel kapcsolatos hazai szabályozásokkal összességében elégedettek a válaszadók. A törvényhozás magas védettséget biztosít, az ezzel kapcsolatos problémát leginkább abban látják, hogy a lakosság nem ismeri a vonatkozó szabályokat. Ebből a szempontból is szükségesnek látják a tudatformálást, kommunikációs tevékenységet.

Kutatásunk utolsó kérdésköre a BorderEye határmegfigyelési eszközzel kapcsolatos attitűdök feltárása volt. Az erdőgazdaságok vezetői összegezték, hogy mely területeken alkalmaznak drónokat a napi feladatok ellátása során, amelyekkel azonban a tervezett BorderEye rendszerénél kevésbé komplex feladatokat látnak el. A drónok használatával elsősorban az erdő egészségi állapotát monitorozzák, kiegészítik vagy validálják a műholdfelvételek eredményeit. Az erdők nagy területi kiterjedése miatt nehezen áttekinthetőek a változások (ideértve az erdőlátogatók által okozott károkat), ezért elkerülhetlenné válik a drónokkal történő megfigyelés, hőkamerás vizsgálatokkal pedig a vadállomány becsléséhez juthatnak értékes információkhoz. Az általunk megadott és vizsgált, feltételezett BorderEye eszközhasználati területek mellett még számos olyan alkalmazási módra tettek javaslatot a válaszadók, amelyek az erdőgazdálkodási munkát támogatják. A kutatásban felvetett kutatási kérdéseinkre - amely szerint kifejezetten a lakosság erdőhasználattal kapcsolatos nyomkövetésére alkalmas lehet-e a tervezett BorderEye eszköz - kapott válaszok felvetettek további vizsgálandó témaköröket, amilyen például jogi és etikai kérdések. Ezek vizsgálata jelen tanulmány keretein túlmutat. Itt célunk az erdőgazdaságok vezetőinek témához való hozzáállásának megismerése volt. Alapvetően az illegális személtre rakás megfigyelése lehet egy olyan téma, amellyel a későbbiekben érdemes foglalkozni a rendszerfejlesztőknek. A drónhasználat felveti azonban a korlátozott légi távérzékelés lehetőségének kérdését, a légtérfoglalással kapcsolatos engedélyeztetést, aminek következtében nem lehetséges a folyamatos megfigyelés. A drónhasználat turisztikai területű alkalmazása felvet továbbá GDPR kérdéseket,

és azt a problémát, hogy nyári időszakban a lombogatás miatt a hőkamerás felvételek korlátozottan használhatók. Erdőhasználati szokások kutatásával összefüggésben a fejlesztett drón alkalmazási területeként javasolták az erdőlátogatók számának becslését, illetve a turistautakról készült drónfelvételek megosztását (közösségi internetes oldalakon). Ez utóbbi akár a válaszadói vélemények szerint a lakossági tájékoztatáshoz is segítséget nyújthat az erdészek számára. Hangsúlyozzuk a jogi és etikai kérdések megválaszolása, a válaszadók által felvetett javaslatok megvalósíthatóságának vizsgálata túlmutat jelen tanulmány keretein, ahol csupán az erdőgazdaságok vezetői által érzékelt és felvetett problémákba és megoldási javaslataikba kívántunk betekintést nyújtani.

Következtetés

Az erdőgazdaságok vezetői körében végzett interjúk kutatás eredményei megerősítették azon hipotézisünket, miszerint a fenntartható természetgazdálkodást (ideértve az erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, turizmus területeit) és annak társadalmi jelentőségét minél szélesebb körben ismertté kell tenni, hiszen a természetgazdálkodás hosszú távú tervekre alapozva járul hozzá a fenntartható fejlődéshez és a természetvédelemhez, melynek konkrét tevékenységei a lakossági célcsoportokban kevésbé ismertek. A társadalmi tudatformálásban kiemelt jelentősége van a célcsoportok megismerésének, attitűdjük feltárásának és az arra alapozott, jól kiválasztott kommunikációs eszközrendszer alkalmazásának. A kommunikációban országos összefogásra, a közösségi marketing eszközrendszerének alkalmazására van szükség. A válaszadók által elmondott tapasztalatok szerint, a lokális kommunikációs munka csekély eredményeket hozott, vagy eredménytelen maradt a lakossági szemléletformálást tekintve.

A hipotézist, amely szerint az erdőgazdaságok számára nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségű és minőségű információk a lakosság erdőlátogatói szokásairól, kutatásaink megerősítették. Eszerint szükséges egy olyan módszertan megadása és fejlesztése, amely támogatja az erdőgazdaságok és társadalom közötti konfliktusok csökkentését, és a kommunikációt. Mindez felveti egy olyan marketing információs rendszer tervezését és megvalósítását, amely országos, közösségi szinten értelmezhető, de az egyes erdőgazdaságok számára területspecifikus döntések meghozatalát is támogatja az erdők közjóléti funkciójának fejlesztése érdekében. „A döntések meghozatalakor minden plusz információ a kimenetekkel kapcsolatos bizonytalanságot csökkenti, ... a bizonytalanság csökkentését kiemelő definíciókat tartjuk elsődlegesnek. Ez azonban az információk szubjektivitását is hangsúlyozza.” (Kolozsár, 2013) Alapvetően olyan adatok gyűjtéséről van szó, amelyek a döntéshozó számára, egyfajta szubjektivitás mellett, válnak információvá, és az információmenedzs-

ment eszközeivel kerülnek feldolgozásra. A Soproni Egyetemen tervezett BorderEye eszközrendszer az egyik alapköve lehet annak a marketing információs rendszernek, amely az erdész társadalom együttműködésével és támogatásával a közeljövőben megvalósulhat.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük a kutatásban részt vett erdőgazdaságok vezetőinek válaszait, a tanulmány megírásához nyújtott támogatását!

Irodalomjegyzék

- ATDI. (2012): Adventure Tourism Development Index 2011 Report. 34 p.
Letöltve: 2022.11.04.
<http://vitalwave.com/wp-content/uploads/2015/09/ATDI-2011-Report.pdf>
- Balog V. – Gévich-Szendródi N. (2013): Tanulmány az erdei turizmus fejlesztésére és az idegenforgalmi lehetőségek optimalizálására az Ipoly Zrt. működési területén. Nógrád Turisztikai Közhasznú Nonprofit Kft.
- Bertalan L. – Fábíán A. – Ferencz Z. – Hegedüs J. – Jankó F. – Schuchmann J. – Szirmai V. – Tóth B. I. (2020): Középvárosi társadalmak. Egy új, innovatív városfejlesztési modell megalapozása. Soproni Egyetem Kiadó.
ISBN 978-963-334-367-8 (nyomtatott) ISBN 978-963-334-368-5 (elektronikus). DOI: <https://doi.org/10.35511/978-963-334-368-5>
- Csapó J. – Gonda T. (2020): A hazai lakosság utazási motivációinak és szokásainak elemzése az aktív turizmus és a fizikai aktivitás tekintetében.
DOI: <https://doi.org/10.15170/TVT.2019.04.04.06> Letöltve: 2020.12.20.
<https://www.turisztikaitanulmanyok.hu/2020/03/04/csapo-janos-gonda-tibor-a-hazai-lakosság-utazasi-motivacioinak-es-szokasainak-elemzese-az-aktiv-turizmus-a-fizikai-aktivitas-tekinteteben/>
- Delpy-Nierotti, L. (2003): An introduction to sport and adventure tourism. In: Hudson, S. (ed.): Sport and adventure tourism. Binghamton, NY: Haworth Hospitality Press, 1–26.
- Harangozó, G. – Marjainé Szerényi Zs. – Csépanyi P. – Kovács E. (2015): Az erdők által nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások és értékelésük alapjai. Erdészeti lapok 150(6), (2015. június).
- Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztálya (2016): Nemzeti Erdőstratégia 2016–2030. Letöltve: 2022.11.02.
http://erdo-mezo.hu/wp-content/uploads/2016/10/nemzeti_erdostrategia_2016.pdf
- Hegedüs A. (2007): A nem fa termékek és szolgáltatások hasznosítása és marketingje. PhD-értekezés. Roth Gyula Erdészeti- és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola Sopron, NYME-EMK.

- Hellström, E. (2021): Conflict Cultures: Qualitative Comparative Analysis of Environmental Conflicts in Forestry *Silva Fennica*. The Finnish Society of Forest Science, Helsinki (2021), 109 p.
- Hoschek M. – Németh N. – Mészáros K. (2020): A magyar lakosság utazási szokásai a COVID-19 első hulláma előtt és után. *Gazdaság és Társadalom*, 2020/3-4., 59–74.
- Jankó F. (2022): Természet, társadalom, konfliktus. In: Intézményi ÚNKP Konferencia 2022: Absztraktfüzet Eötvös Loránd Tudományegyetem (2022) 312 p.
- Kane, M. – Zink, R. (2004): Package adventure tours: markers in serious leisure careers. *Leisure Studies*, 23(4), 329–345.
DOI: <https://doi.org/10.1080/0261436042000231655>
- Kelemen E. (2013): Az ökoszisztéma szolgáltatások közösségi részvételen alapuló, ökológiai közgazdaságtani értékelése, Doktori értekezés, Szent István Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola, Gödöllő.
- Kelemen E. – Bela Gy. – Pataki Gy. (2010): Módszertani útmutató a természet adta javak és szolgáltatások nem pénzbeli értékeléséhez. ESSRG Füzetek, 2. szám, SZIE KTI Környezetgazdaságtani Tanszék, Környezeti Társadalomkutatók Csoport, Gödöllő.
- Kelemen E. – Pataki Gy. (2014): Az ökoszisztéma szolgáltatások értékelésének elméleti megalapozása. In: Kelemen E. – Pataki Gy. (szerk.): Ökoszisztéma szolgáltatások: A természet- és társadalomtudományok metszéspontjában. Gödöllő; Budapest: Szent István Egyetem, Környezet és Tájgazdálkodási Intézet; Environmental Social Science Research Group (ESSRG).
- Kerekes S. – Szlávik J. (2001): A környezeti menedzsment közgazdasági eszközei. KJK–KERSZÖV, Budapest.
- Koloszár L. (2013): Vállalati információs rendszerek. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó.
<http://publicatio.uni-sopron.hu/666/>
- Kovács E. – Harangozó G. – Marjainé Szerényi Zs. – Csépanyi P. (2015): *Natura 2000 erdők közgazdasági környezetének elemzése*. Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2509, Esztergom, Strázsa-hegy. ISBN: 978-615-5241-17-8
- K. Plachy J. – Perge A. – Rucska A. – Kiss-Tóth E. – Fritz P. (2018): Erdőlátogatási szokások felmérése és a fizikai aktivitás vizsgálata az észak-magyarország régió 55 év feletti lakosságának körében = The study regarding forest visit habit and physical activity status for the population over 55 years in the North Hungarian Region. *recreation*, 8(3)25–27. ISSN 2064-4981
DOI: <https://doi.org/10.21486/recreation.2018.8.3.3> Letöltve: 2022.11.04.
- KSH. (2013): Kulturálódási szokásaink. Letöltés: 2022.11.05.
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kult_szokasok.pdf
- Lomniczi G. (2018): Országos lakossági „erdőkép” IV.: Erdőlátogatási szokások. *Erdészeti lapok*, 153(3), (2018. március).

- Magyar Turisztikai Ügynökség. (2021): Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (NTS2030) – Turizmus 2.0.
- MEA – Millennium Ecosystem Assessment. (2005): Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. World Resource Institute, Washington DC. 137 p.
- Mola-Yudego, B. – Gritten, D. (2010): Determining forest conflict hotspots according to academic and environmental groups. *Forest Policy Econ.*, 12(8):575–580. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2010.07.004>
- Nousiainen, D. – Mola-Yudego, B. (2022): Characteristics and emerging patterns of forest conflicts in Europe – What can they tell us? *Forest Policy and Economics Volume 136*, March 2022, 102671. Letöltve: 2022.11.05. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2021.102671>
- Raffai Z. (2020): A COVID-19 járvány hatása a turisták fogyasztói magatartására. Letöltve: 2020.11.20. https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/008_A%20COVID19%20jarvany%20hatasa%20a%20turistak%20fogyasztoi%20magatartasának%20valtozasara.pdf
- Seregi J. – Lelovics Zs. – Balogh L. – Papp L. (2014): Az erdő egészségmegőrző szerepe. *LAM*, 24(1-2):65–70.
- Stark M. (2003): Konfliktusok és ezek forrásai az erdőgazdálkodás és természetvédelem területén. MTA Elnökségi Környezettudományi Bizottság kibővített ülése. Budapest, 2003. december 11. Konferencia kiadvány CD-n.
- Stark M. (2002): Kommunikáció és konfliktusok a magyar erdőgazdaságban. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron, 34. Forstpolitik-Treffen, Sopron, 2002. március 20–22.
- Szlávik J. (2012): Környezetgazdaságtan. Typotex Elektronikus Kiadó Kft.
- Szlávik J. (2019): Fenntartható gazdálkodás. Wolters Kluwer Kft.
- Szűcs K. – Törőcsik M. (2022): Fogyasztói magatartás – Mintázatok, trendek, alkalmazkodás. Akadémiai Kiadó Zrt.
- Törőcsik M. (2016): Fogyasztói magatartás Insight, trendek, vásárlók, Akadémiai Kiadó, ISBN: 978 963 05 9737 1.
- Törőcsik M. (2011): Insight, trendek, vásárlók. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Varga T. (2008): Az állami erdőgazdálkodás közönségkapcsolatának vizsgálata a parkerdőkön és az erdészeti erdei iskolákon keresztül. Doktori értekezés. Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola Erdővagyon-gazdálkodás (E3) Program.
- Trend Inspiráció. (n.a.): Aktuális trendek | 2015. Letöltve: 2022.11.04. <https://www.trendinspiracio.hu/aktualis-trendek-2015/>
- Trend Inspiráció. (n.a.): Aktuális trendek | 2019. Letöltve: 2022.11.04. <https://www.trendinspiracio.hu/aktualis-trendek-2019/>